

**Societatea de Geografie din România,
Filiala Timiș**

**Scrisoare deschisă,
Domnului Ministru al Educației și Cercetării, Prof. univ. Dr. psih. Daniel DAVID**

Stimate Domnule Ministru,

În contextul noilor Planuri – Cadru lansate în dezbatere publică de Ministerul Educației și Cercetării, Filiala Timiș a societății de Geografie din România vă adresează această scrisoare deschisă, cu convingerea că punctele noastre de vedere vin în sensul optimizării variantei de Plan-cadru propuse pentru liceu.

INTRODUCERE

Educația este una din funcțiile fundamentale ale existenței umane. La început cu caracter spontan, prin transmiterea informală a experienței sociale, educația a îmbrăcat treptat forme organizate în mod privat, pentru a fi transformată, parțial în timpul Renașterii, apoi de către iluminiști, într-o atribuție a autorității, cu rolul de a optimiza integrarea cetățenilor în societate, în scopuri pragmatice. Cetățenii educați puteau fi mai buni militari, mai buni muncitori, mai productivi și capabili de progres economic, mai atașați valorilor bisericii, apoi mai atașați valorilor naționale etc. În societatea contemporană, acestor scopuri li s-a adăugat obligația statului de a-și asuma, și prin educația publică, acțiuni pentru bunăstarea umană și pentru creșterea calității vieții populației, eventual pentru a sprijini împlinirea personală a cetățenilor.

EVOLUȚIA ROLULUI GEOGRAFIEI

În acest proces evolutiv, geografia a fost mereu prezentă, pentru că mereu a fost nevoie de învățăturile și funcțiile sale practice:

- La începuturi, pentru orientarea în explorarea de noi locuri;
- Apoi, pentru cunoașterea resurselor noilor regiuni și a condițiilor de populare și valorificare a lor;
- Mai târziu, pentru înțelegerea diversității lumii și a rolului spațiului (distanței) în articularea creativă a acestei diversități;
- În ultimul secol, pentru caracterul său integrator, într-o lume dominată de supraspecializare, în care interdisciplinaritatea este mai mult o aspirație decât o realitate;
- În perspectiva viitorului, pentru viziunea spațială integratoare și pentru capacitatea geografiei de a forma repere multiscalare și diatopice solide, într-o lume dominată de probleme complicate, cu baze teritoriale a căror cunoaștere creează premise de soluționare.

NECESITATEA ȘI ACTUALITATEA GEOGRAFIEI

Pentru împlinirea aspirației către o maturitate cu repere echilibrate și obiective îndrăznețe, dar nu iluzorii, reflecția indusă de *geografie în adolescență și tinerete* pune cărămizi solide. Geografia creează, astfel, un mariaj interesant între perenitatea perspectivei spațiale și flexibilitatea viziunii sale integratoare. Bine gândită și predată, geografia contribuie, astfel, nu doar la formarea culturii generale a tinerilor, ci și la startul în formarea profesională specifică a mai multor domenii ale practicii sociale, unele cu mare deschidere spre viitor: sisteme informatice geografice și AI; schimbări globale (nu doar climatice); identitate, alteritate, interculturalitate și (in)toleranță; cunoașterea și accesul la resurse; hazarde și controlul vulnerabilităților; gestiunea spațiului, protecția mediului, planificare teritorială și reducerea disparităților, înțelegerea mizelor geopolitice etc.

Societatea de Geografie din România, Filiala Timiș

PERFORMANȚELE GEOGRAFIEI ROMÂNEȘTI

Avansăm, aici doar două aspecte privind performanțele geografiei românești, un aspect care ține de beneficiile actuale ale performanțelor din trecut, iar celălalt de avantajele de perspectivă prezumate pentru succesele actuale.

Primul aspect. Aniversăm anul acesta 150 de ani de la fondarea Societății de Geografie din România, a zecea cea mai veche societate profesională cu acest profil din lume, fondată în iunie 1875. Prin prestigiul său, această societate a atras colaboratori de mare valoare internațională, dintre care unii vor juca roluri cheie în favoarea intereselor României, în situații de cumpănă. Amintim doar rolul pe care l-a avut eminentul geograf francez Emmanuel de Martonne în Comitetul de studii, la Conferința de Pace de la Paris, din 1919-1920, pentru consacrarea granițelor României după Primul Război Mondial. Fără prestigiul din epocă al unor mari geografi și oameni de cultură români, cu care de Martonne a colaborat strâns, demersurile sale ar fi avut mai puțin sorti de izbândă, iar România ar fi putut fi văduvită de teritorii importante pentru coerența și funcționalitatea sa ca stat.

Al doilea aspect. Învățământul liceal din România dă, de ani de zile, unele dintre cele mai bune performanțe la Olimpiadele internaționale de Geografie. Zeci de medalii de aur au fost câștigate de liceenii români în ultimii ani, mai multe decât la orice altă disciplină din învățământul liceal. Aceste performanțe nu au doar valoare în sine, sporind prestigiul învățământului de la noi, ci și pentru performanțele profesionale ulterioare ale tinerilor, care își dezvoltă încrederea în învățământul românesc, încrederea în ei înșiși, în capacitățile lor de a performa profesional, de a fi creativi și de a rămâne atașați valorilor democratice ale acestei țări.

OPȚIUNI ȘI PROPUNERI PENTRU PLANURILE CADRU LA LICEU

Dacă trăsăturile de bază ale personalității se formează în copilăria mică, valorile axiologice, atașamentele fundamentale și opțiunile profesionale se structurează în adolescență, în anii de liceu. În acest sens, prin caracteristicile și funcțiile sale cognitive și de formare, Geografia, ca și Istoria, Limba Română, Matematica și limbile străine, nu trebuie să lipsească din trunchiul comun al învățământului liceal, la toate nivelurile, de la clasa a IX-a până la clasa XII-a. Aceste discipline așează fundamentele cunoașterii și au proprietatea de a deschide orizonturi, de a forma acel sumum de competențe care sprijină solid potențialul de flexibilitate profesională ulterioară a tinerilor. Competențele profesionale specializate nu pot funcționa cu succes și pot fi cu greu înnoite/schimbate, dacă nu există o plajă de cunoștințe, valori și repere care să permită conexiuni și agregări înnoitoare.

De aceea, Filiala Timiș a Societății de Geografie din România propune următoarea structurare a **prezenței geografiei în trunchiul comun** la toate profilurile și clasele de liceu:

- ✓ În clasa a IX-a, *Geografie fizică*, accentuând asupra categoriilor naturale fundamentale ale mediului și a elementelor de potențial al geosferelor pentru dezvoltarea societății;
- ✓ În clasa a X-a, *Geografie umană*, cu analiza conceptelor fundamentale ale sociogeosferei și accent pe problemele induse de dinamica umană actuală la nivel general;
- ✓ În clasa a XI-a *Geografia României*, ca prim nivel de integrare regională a dimensiunilor spațiale și funcționale ale geosferelor. Considerăm cunoașterea geografiei României de către liceeni ca o necesitate și o oportunitate de prim rang, am spune chiar ca pe un drept educațional de bază;
- ✓ În clasa a XII-a, *Geografia Uniunii Europene în context regional și global*, cu accent pe rolul și poziția UE în dinamica lumii contemporane, de la schimbările globale, la hazardele din antropocen și până la opțiunile fundamentale pe care țările UE le au în față pentru a construi un viitor mai bun pentru cetățenii lor.

Societatea de Geografie din România, Filiața Timiș

Această structură permite în primul rând formarea unor baze solide pentru cultura generală a elevilor, apoi deschide orizonturi către abordările profesionale mai specializate, date de rezultatele cercetării și tehnologiei zilelor noastre. Prezența disciplinelor geografice în trunchiul comun (indiferent de filieră, profil, specializare) răspunde nevoilor de formare stipulate chiar în documentul care fundamentează propunerea noului plan-cadru - MO nr, 151 bis/15.02.2021. În Partea I "Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea Curriculumului Național în România, se afirmă că sistemele de educație trebuie să se afle în consonanță cu tendințele și provocările globale și sunt listate 6 astfel de tendințe și provocări. Disciplinele geografice propuse pentru anii superiori ai liceului răspund la nu mai puțin de 4 dintre acestea, în mod direct și anume: "globalizarea și creșterea interdependențelor în lumea contemporană; dezvoltarea durabilă și protejarea mediului; provocările demografice; diversitatea" -, iar la celelalte două pot avea contribuții implicite, în funcție de modul de predare și condițiile locale ale procesului de învățământ) - avansul tehnologiei și digitalizarea. Aceeași deschidere o au disciplinele geografice și pentru formarea cunoștințelor, a competențelor și a atitudinilor constructive legate de cele 17 obiective ale dezvoltării durabile (ODD), adoptate de ONU și de care se ține cont în toate procesele de dezvoltare social-economică și de planificare teritorială.

Pe de altă parte, nevoia de modernitate și concret în predarea geografiei la liceu poate fi și trebuie să fie sprijinită și de o serie de discipline opționale. Geografia propune astfel de discipline, fie pentru un mai bun potențial de implicare a tinerilor în asigurarea echilibrului de mediu și a vieții social-economice locale (la clasele a IX-a și a X-a), fie pentru înțelegerea mai bună a valorilor și tendințelor de evoluție și organizare a lumii la nivel global și regional (în clasele a X-a și XI-a), fie pentru înțelegerea și soluționarea marilor probleme cu care se confruntă omenirea astăzi și în perspectivă, prin integrarea cercetării și tehnologiei moderne în conținuturile predate la geografie (clasele a XI-a și a XII-a).

Abordarea detaliată a opțiunilor și conținuturilor urmează să se facă în etapele ulterioare ale optimizării curriculare, prin revizuirea Programei și, în conformitate cu aceasta, a manualelor de geografie.

CONCLUZII

Considerăm că propunerea pe care SGR Timiș o înaintează atenției structurilor de reflecție și decizie asupra noului Plan-cadru pentru liceu și pe care o susținem necondiționat este în interesul sustenabilității procesului de formare liceală în ansamblul său. Ea vine în sensul nevoii de a gândi o pregătire realistă și solidă a elevilor de liceu, pentru a reduce nivelul analfabetismului funcțional, pentru a sprijini și performanța de înalt nivel și a crește ponderea cunoștințelor operaționale, a competențelor și abilităților practice, astfel încât performanțele învățării să se reflecte în capacitatea tinerilor de a se integra social și profesional, de a asimila acele valori care să le permită flexibilizarea opțiunilor lor viitoare.

În final, subliniem că reușita înnoirii învățământului liceal din România, proces inițiat prin noul plan-cadru, va putea fi deplină și benefică pentru educabili doar în măsura în care, în perspectivă, vor fi prevăzute și soluții sustenabile de formare periodică a cadrelor didactice, astfel încât să existe o upgradare a conținuturilor predate și o racordare a acestora și a metodelor de predare și evaluare la nevoile de perspectivă ale societății.

Timișoara, 02 martie 2025

**Președintele SGR Timiș,
Prof. univ. Dr. Nicolae POPA,
Universitatea de Vest din Timișoara**